

DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2021-73-51-59>
УДК 378.147.371.61

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ МОТИВІВ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ МАЙБУТНІМИ ФАХІВЦЯМИ АГРАРНО-ІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ІЗ МЕТОЮ ЇХ ПОКРАЩЕННЯ

© Поліщук А.В.

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Інформація про авторів

Поліщук Анастасія Василівна, ORCID: 0000-0002-5488-1224, anastasiya300595@gmail.com аспірантка кафедри професійної освіти Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» вул. Шевченка, 12, м. Кам'янець-Подільський, 32316, Україна.

Стаття присвячена аналізу основних мотивів вивчення іноземних мов майбутніми фахівцями аграрно-інженерних спеціальностей. У статті розглядаються питання важливості іноземної мови при підготовці висококваліфікованих фахівців аграрного сектора економіки для розширення професійних контактів, вільного обміну інформацією, різнобічного та систематичного спілкування, отримання якісної освіти і, відповідно, престижної високооплачуваної роботи. Актуальність статті обумовлена необхідністю підготовки майбутніх фахівців аграрно-інженерних спеціальностей, конкурентоспроможність яких визначається не лише їх високою кваліфікацією у виробничій сфері, а й готовністю вирішувати професійні та виробничі завдання в умовах іншомовної комунікації. Визначено, що важливу роль у формуванні позитивної мотивації в студентів до навчання відіграє застосування в навчальному процесі сучасних передових технологій, інтерактивних методів навчання та інструментів, а основною рушійною силою у вивченні іноземних мов є мотиви, що спонукають майбутнього аграрного інженера до вивчення іноземних мов, а також відіграють важливу роль у засвоєнні знань з основних дисциплін майбутньої спеціальності. Виконано аналіз досліджень і публікацій із пошуку шляхів і методів формування мотивів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти при вивченні іноземних мов. Розтлумачено поняття «мотив» і «мотивація» та їх вплив на підвищення ефективності засвоєння іншомовного матеріалу на заняттях з іноземної мови. Виокремлено види мотивацій щодо вивчення іноземних мов. Проаналізовано основні мотиви, які мають вагомий вплив на активне засвоєння знань з іноземних мов. За результатами анкетування, проведеного на випускових курсах магістратури Закладу вищої освіти «Подільський державний університет», проаналізовані мотиви, якими керувалися майбутні фахівці аграрно-інженерних спеціальностей при вивченні іноземних мов у процесі навчання. Як виявилось, значна більшість випускників магістратури вивчали іноземну мову з метою знайти цікаву перспективну високооплачувану роботу.

Ключові слова: мотив, мотивація, іноземні мови, здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні працівники, викладачі, майбутні фахівці, аграрно-інженерні спеціальності.

A. Polishchuk «Analysis of the main motives of learning foreign languages by future specialists in agricultural and engineering specialties in order to improve them».

The article is devoted to the analysis of the main motives for learning foreign languages by future specialists in agricultural engineering. The article considers the importance of a foreign language in training highly qualified specialists in the agricultural sector to expand professional contacts, free exchange of information, diverse and systematic communication, quality education, and, consequently, prestigious highly paid job. The relevance of the article is conditioned by the need to train future specialists in agricultural engineering, whose competitiveness is determined not only by their high qualification in the field of production, but also willingness to solve professional and industrial problems in foreign language communication. It was determined that the use of modern advanced technologies, interactive teaching methods and tools in the educational process plays an important role in the formation of positive motivation of students, and the main mover in learning foreign languages are the motives that motivate future agricultural engineers to learn foreign languages, and also plays an important role in the acquisition of knowledge in specialized disciplines. The analysis of research and publications on the ways and methods of the formation of motives in educational activities of higher education students while studying foreign languages was conducted. The concepts of "motive" and "motivation" and their impact on improving the

efficiency of learning foreign language material in foreign language classes are explained. The types of motivations for learning foreign languages are singled out. The main motives that have a significant impact on the active acquisition of knowledge of foreign languages are analyzed. According to the results of a questionnaire that was conducted at the graduate courses of the Higher education institution «Podillia State University», the motives of future specialists in agricultural engineering in the study of foreign languages in the learning process are analyzed. As it turned out, the vast majority of graduate students studied a foreign language in order to find an interesting and promising highly paid job.

Keywords: motive, motivation, foreign languages, applicants for higher education, scientific and pedagogical workers, teachers, future specialists, agricultural and engineering specialties.

Постановка проблеми в загальному вигляді. За останні роки в нашій державі відбуваються значні загальнополітичні та соціально-економічні перетворення. Розвивається співпраця з іншими країнами світу на політичному, економічному, науковому, культурному та спортивному рівнях. Завдячуючи розширенню професійних контактів, вільному обміну інформацією, розповсюдженню наукової та навчально-методичної літератури, що видається за кордоном, стало можливим взаємне професійне збагачення фахівців різних країн, різнобічне і систематичне спілкування. Інтеграція України в європейський та світовий освітній простір зумовлює нове бачення основної мети вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти.

Іноземні мови стають реально необхідними для отримання відповідної освіти і роботи як у нашій країні, так і на міжнародному ринку праці. Володіння іноземною мовою збільшує професійну конкурентоспроможність між фахівцями різних галузей та сприяє налагодженню ділових контактів у всіх сферах життя. Що стосується майбутніх аграрно-інженерних фахівців агропромислового виробництва, то знання іноземних мов для них є першочерговим завданням. На сьогодні в Україні великі фірми мають у своєму обробітку земельні ділянки загальною площею від 80 до понад 400-500 тисяч гектарів. Всі землі, в основному, обробляються потужною високотехнологічною закордонною технікою.

Найвідоміші у світі групи компаній поставляють в Україну повний спектр сільськогосподарських машин, тракторів, комбайнів та автомобілів відомих європейських виробників. Крім того, значна частина насіння сільськогосподарських культур, мінеральних добрив та засобів захисту рослин також імпортується в нашу країну.

Для обслуговування сучасної закордонної техніки, впровадження у виробництво новітніх передових технологій потрібні грамотні,

висококваліфіковані фахівці, конкурентоспроможність яких визначається не лише їх високою кваліфікацією у професійній сфері, а й готовністю вирішувати виробничі завдання в умовах іншомовної комунікації. Найбільш болючою проблемою для сучасного аграрного інженера є те, що для роботи з технікою зарубіжного виробництва необхідна навчальна україномовна література, якої в наявності практично немає. При відсутності знань з іноземних мов доводиться додатково витратити час на переклад інструкцій, посібників з експлуатації машин та обладнання для визначення їх технічного стану, періодичності ремонту і технічного обслуговування.

Але, не дивлячись на необхідність знання іноземних мов фахівцями різних сфер діяльності і розуміння їх ролі в суспільстві, випускники аграрно-інженерних закладів вищої освіти ще не на достатньому рівні ними володіють. Причин, що пояснюють це явище, досить багато, але однією з основних є низька мотивація до вивчення цього предмета.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання зазначеної проблеми.

Головним завданням науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти є підготовка майбутніх фахівців аграрно-інженерного профілю нового типу, здатних до творчого мислення, спроможних вирішувати повсякденні виробничі питання, а також виконувати завдання з прискорення соціально-економічного розвитку країни на міжнародному рівні.

Такому типу фахівців можуть відповідати особистості, які отримали ґрунтовні знання з фундаментальних дисциплін, досконало володіють уміннями і навичками своєї спеціальності, а також мають достатню підготовку з володіння іноземними мовами.

Питанням аналізу та пошуку шляхів і методів формування мотивів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти при вивченні іноземних мов присвячено багато

наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених.

Теоретична і практична значущість проблеми мотивів учіння визначили широту та інтенсивність її дослідження у психології та педагогіці, необхідність винесення на передній план різних аспектів даного феномену. Значна увага приділялася вивченню природи мотивів (В.Г. Асєєв, Л.І. Божович, М.В. Матюхіна, С.Г. Москвичов, Г.І. Щукіна та ін.), їх зв'язку з психічними процесами, емоціями та почуттями, індивідуальними особливостями суб'єктів учіння (В.С. Мерлін, Н.І. Рейнвальд, К.О. Альбуханова-Славська, І.А. Джидар'ян, М.І. Алексєєва та ін.), закономірностей формування мотиваційної сфери особистості (Л.І. Божович, Г.С. Костюк, О.М. Леонтьєв, С.Л. Рубінштейн та ін.). Обґрунтовувалася необхідність та робилися спроби дослідити шляхи і методи формування мотивів учіння (В.Г. Асєєв, М.В. Гамезо, Л.С. Непомняца, Г.І. Щукіна, С.Т. Григор'ян, А.К. Маркова та ін.). Значна увага приділялася вивченню методики викладання конкретних предметів та їх аспектів як засобу формування мотиваційної сфери суб'єкта учіння, досліджувався мотиваційний потенціал того чи іншого виду навчальної діяльності (Є.І. Пассов, В.П. Кузовльов, Г.В. Рогова, Т.І. Левченко та ін.). Дослідженню мотиваційного компоненту навчальної діяльності студентів та вивченню засобів його формування присвячені роботи Н.О. Савотіної, А.А. Вербицького, А.І. Спіфанцевої та ін. [1].

Що стосується вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти, то вагомий внесок зроблено Холмаковою Ю.В., де мотивацію визначено як феномен сучасної науки та практики. Мотивацію вона трактує як найбільш безперечним і вивченим фактором успішності навчання в цілому і вивченні іноземної мови зокрема. Вона є пусковим механізмом будь-якої діяльності: чи то праця, спілкування чи пізнання. Мотив повинен буди присутнім як на початку заняття, так і в створенні системи мотивів для кожного окремо взятого його етапу. Існує зовнішня та декілька видів внутрішньої мотивації. Мотив повинен стати тією точкою опори, на якій будується зміст заняття [1, с. 103].

Волошина Г.Г. у своєму дослідженні проаналізувала причини недостатнього рівня володіння іноземною мовою і вказала шляхи підвищення зацікавленості та мотивації у студентів немовних вищих закладів освіти при

вивченні іноземної мови [2]. Тітова О.А. досліджувала особливості іншомовної підготовки інженера для агропромислового виробництва, де стверджує, що для підвищення ефективності засвоєння студентами-механіками іншомовного матеріалу на заняттях з іноземної мови доцільно застосовувати наочність: схеми, технічні зображення, креслення, а також статичні та динамічні моделі машин і механізмів, моделей, які демонструють процеси роботи машин. Активізувати в студентів здатність мислити складними просторовими образами можна через застосування ілюстративних функцій комп'ютерної графіки [3]. Бабак Г.С. і Потехін Т.В. акцентували увагу на активізації діяльності при вивченні іноземних мов, що відбувається за умови наявності у здобувачів вищої освіти бажання та ентузіазму до їх вивчення. Тому зусилля науково-педагогічних працівників повинні бути направлені на те, щоб студенти з ентузіазмом ставились як до навчального матеріалу, так і до самих занять [4].

Постановка завдання. Метою статті є аналіз особливостей формування мотивації в майбутніх фахівців аграрно-інженерних спеціальностей до вивчення іноземних мов як основних чинників підвищення якості навчання, виходячи із досвіду Закладу вищої освіти «Подільський державний університет».

Виклад основного матеріалу дослідження. Мотивація в психології та педагогіці розглядається по-різному: і як сукупність факторів, що підтримують і спрямовують поведінку людини, і як сукупність мотивів, і як певний намір, що викликає активність особистості і визначає її спрямованість, і як процес психічної регуляції певної діяльності тощо [5, с. 20].

Серед важливих мотиваційних елементів, які широко застосовуються закладами вищої освіти для заохочення до навчання і підвищення його якості, слід вирізняти мотиви, потреби у навчанні та сенс самого навчання. Здобувачі вищої освіти, долаючи нові вершини, мають постійно самовдосконалюватися, самовиражатися та самореалізовуватися. Особливе значення у формуванні позитивних мотивів у студентів до навчання відіграє їх взаємодія з викладачами, які безпосередньо виступають суб'єктами донесення знань до них. Тісна співпраця між викладачем та студентом завжди буде приносити позитивний результат та впливатиме на формування у студента бачення того, що знання потрібні для його

майбутньої професійної діяльності. Важливу роль у формуванні позитивної мотивації у студентів до навчання відіграє застосування в навчальному процесі сучасних передових технологій, інтерактивних методів навчання та інструментів. Так, навчання студентів завдяки застосуванню прогресивних методик у такому процесі створює їм додаткові можливості і певним чином полегшує шлях засвоєння нового матеріалу. Л. Штохман вважає, що сама форма навчальної діяльності і можливість досягнення високих практичних результатів створюють передумову для стимулювання студентів. Але вирішальним у забезпеченні ефективності навчання є свідоме врахування мотиваційного фактору і керування ним на всіх рівнях і всіх компонентах навчального процесу, вплив на нього через особливу організацію навчального матеріалу, методів і прийомів його ведення і закріплення, а також організацію форм групової взаємодії [6, с. 513].

Основною рушійною силою у вивченні іноземних мов є мотив. Існує багато різних думок щодо визначення видів мотивів, які спонукають студентів до вивчення іноземних мов. Деякі дослідники (наприклад, В.Д. Шадріков та ін.) вважають, що «мотивація обумовлена потребами і цілями особистості, ідеалами людини, умовами її діяльності (як об'єктивними, зовнішніми, так і суб'єктивними, внутрішніми – знаннями, уміннями, здібностями, а також характером)» [11].

Готліб Р.А. вважає, що «мотивація – це така рушійна сила, яка спонукає людину до успішного вивчення іноземної мови. Однак занадто високий рівень мотивації викликає небажані (негативні) емоції і спричиняє погану успішність студентів із цього предмета [8].

Мотивацію слід розуміти як організацію такої навчальної діяльності, яка спрямована на більш глибоке вивчення іноземної мови, її вдосконалення і прагнення розвивати потреби пізнання. Тому необхідно створювати такі умови в освітній діяльності, які сприяють розвитку в студента високого рівня пізнавального інтересу до вивчення іноземної мови. Розрізняють два види мотивів: внутрішні і зовнішні. Внутрішні мотиви розвиваються під впливом власних думок студента, його прагнень, переживань, виникнення певних потреб, в результаті чого з'являється усвідомлення внутрішньої необхідності. Зовнішні мотиви не пов'язані зі змістом навчального матеріалу. До них належать: обов'язок, оцінка студента викладачем, оцінка

викладача студентом, особиста зацікавленість. Ставлення до викладача автоматично переходить у ставлення до предмета. Викладач повинен бути лідером у процесі пізнання, авторитетом у всіх сферах спілкування зі студентами. Немає більш сильного мотивуючого засобу, ніж власний позитивний приклад, інтерес викладача до іноземної мови і культури країни досліджуваної мови. Мотив може бути позитивний і негативний [8].

Розглядаючи мотиви навчання, А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко визначають їхню як внутрішню спонукальну силу, яка забезпечує рух особистості до пізнавальної діяльності, активізує розумову активність. Вони визначають п'ять основних груп мотивів: соціальні, спонукальні, пізнавальні, професійно-ціннісні, меркантильні. А оскільки сучасні молоді особистості об'єктивно змушені бути більш мобільними, інформованими, критично і творчо мислячими, а значить і більш мотивованими до самонавчання і саморозвитку, то Гапоненко Г.М. у своєму дослідженні класифікував мотиви за групами на спонукальні, соціальні, пізнавальні, освітнянські і особистісні [7].

У дослідженні, проведеному В.В. Рижовим, виокремлено дев'ять видів мотивації щодо вивчення іноземної мови у студентів. Професійно-педагогічна мотивація оволодіння іноземною мовою, що проявляється у прагненні стати вчителем іноземної мови, працювати в школі. Пізнавально-освітня мотивація до оволодіння іноземною мовою, для якої характерним є бажання бути всебічно розвинутою людиною та мати уявлення про те, що не можна обійтися без знань іноземної мови. Інтелектуально-розвивальна мотивація, в основу якої покладені уявлення про можливості, що відкривають вивчення іноземної мови для розвитку мислення, пам'яті, а також сумлінності, волі та інших характерологічних властивостей особистості. Комунікативна мотивація, що проявляється через висловлення побажання займатися іноземною мовою з метою спілкування з іншими людьми, зокрема з представниками іноземних держав, прагнення підвищити власну комунікабельність, розширити та збагатити коло спілкування. Емоційно-ціннісна мотивація, яка пов'язана з відчуттям позитивних емоцій, задоволення від занять іноземною мовою, почуття радості, від цієї роботи. «Престижна мотивація» – уявлення про певну престижність знання іноземної мови,

володіння нею, про можливість виділитися. Ідентифікаційна мотивація, що свідчить про прагнення до ідентифікації, ототожнення себе з іншими людьми або уявленнями про них (батьків, учителів, кіноакторів). Матеріально-практична мотивація (так званий, «прагматичний мотив»), що є уособленням досягнення практичної мети, на зразок подорожі закордон, отримання престижної роботи. Мотивація обов'язку за відсутності особистої значущості та глибокої зацікавленості в роботі щодо оволодіння іноземною мовою, що демонструється необхідністю виконувати навчальні обов'язки, отримати вищу освіту. Попри велику кількість досліджень з проблеми мотивації оволодіння іноземною мовою, багато питань залишаються ще не вирішеними [9].

Для вирішення проблеми підвищення мотивації щодо вивчення іноземних мов майбутніми фахівцями аграрно-інженерних спеціальностей повинен бути комплексний підхід. Починаючи з першого курсу навчання, необхідно визначити максимальний пріоритет основних позитивних мотивів. Їх може бути декілька. Розробити робочу програму дисципліни «Іноземна мова», тісно пов'язану з основними дисциплінами спеціальності, де створити спеціальну систему завдань як для аудиторної, так і самостійної роботи, дидактичний матеріал яких повинен бути професійно орієнтований на технічні тексти і завдання до них, що відображають питання майбутньої професії. Планувати виховні заходи з елементами вивчення іноземних мов та звести до мінімуму вплив негативної мотивації. Основні мотиви повинні мати досить змістовний вплив на потреби майбутнього фаху. Завдання повинні бути лаконічними, комунікативними, творчими, відповідати потребам аграрно-інженерної спеціальності і базуватися на врахуванні інтересів майбутніх фахівців.

При підготовці майбутніх фахівців аграрно-інженерних спеціальностей достатньо проаналізувати основні класичні мотиви, які мають найвагоміший вплив для досконалого засвоєння іноземних мов у процесі навчання. До них варто віднести комунікативний, навчально-пізнавальний та матеріально-практичний мотиви.

Комунікативний мотив – різновид внутрішньої мотивації прийнято вважати за основний, як одне з найнеобхідніших умінь будь-якої людини спілкуватися іноземною

мовою з іншими людьми. Тому розвиток комунікативних здібностей студентів, їх підготовка до життя у суспільстві є основною метою навчання іноземної мови. Однак це не тільки мета навчання, яку ставлять перед собою викладачі закладу вищої освіти, це обумовлює методи і прийоми навчання іноземній мові на заняттях. Отже, завдання викладача – навчити студентів спілкуватися іноземною мовою, створюючи певні ситуації, які допоможуть їм у житті і навчать їх знаходити оптимальне рішення. Це вимагає підвищення професійного рівня викладача, постійного вдосконалення знання як своєї дисципліни, так і дисципліни спеціальності майбутнього аграрного інженера. Викладач іноземної мови повинен мати загальні поняття про основні енергетичні засоби, сільськогосподарські машини, трактори, автомобілі, основні технологічні процеси, які використовуються в аграрному секторі економіки. На основі певних знань і загальних понять повинна складатись робоча програма вивчення дисципліни іноземних мов за професійним спрямуванням.

Навчально-пізнавальний мотив пов'язаний з проявом інтересу до змісту навчального матеріалу. Навчально-пізнавальний мотив є основним, таким, що обумовлює навчальну діяльність, так як в його основі закладено постійне прагнення до пізнання. Також він пов'язаний зі змістовною та організаційною сторонами навчальної діяльності. Пізнавальна мотивація найбільш важлива у вивченні іноземної мови. Однак, необхідно, щоб вона стала основою для розвитку професійної спрямованості студентів, стимулювала їх навчальну активність, гарну успішність, позитивне ставлення до мови, що вивчається. Ставлення до іноземної мови багато в чому залежить від оцінки важливості професійної підготовки за фахом. Інтересом до іноземної мови як такої, що сприяє формуванню мотивів до аналізу мовних явищ, є проведення викладачем різноманітних за формою і змістом занять мовою, що вивчається. Оскільки при формуванні професійних умінь та навичок майбутніх фахівців навчальний процес вимагає використання великої кількості наочних матеріалів та інтерактивних засобів, які в свою чергу позитивно сприяють покращенню досягнення навчальної мети та більш ефективнішому засвоєнню знань, у Завданні вищої освіти «Подільський державний університет» заняття з іноземних мов за

професійним спрямуванням для майбутніх фахівців інженерно-технічного факультету спеціальності 208 «Агроінженерія» проводяться в аудиторіях, спеціально обладнаних під майбутню професію. Наочно-інформаційний матеріал аудиторій скомпонований по розділах аграрно-виробничих процесів і новітніх технологій, що використовуються в аграрному секторі економіки. На стендах представлена імпортна техніка, енергетичні засоби, сільськогосподарські машини і технологічне обладнання, яке на даний момент задіяне у технологічних процесах виробництва і переробки сільськогосподарської продукції.

Матеріально-практичний мотив (так званий, «прагматичний мотив») є уособленням досягнення практичної мети, на зразок отримання престижної роботи.

Варто зазначити, що поведінка людини звичайно визначається не одним мотивом, а їх сукупністю. При цьому один із них може бути основним (провідним, домінуючим), а інші виконують функцію додаткової стимуляції. В наш час основною є саме матеріальна мотивація майбутньої трудової діяльності за отриманою спеціальністю. Матеріальна мотивація – це прагнення достатку, певного рівня добробуту, певного матеріального стандарту життя. Особистий інтерес спонукає, підготує майбутнього фахівця до професійного зростання, стає стимулюючим фактором ефективного та результативного засвоєння навчального матеріалу з іноземних мов.

Для майбутніх фахівців аграрно-інженерного напрямку важливим різновидом внутрішньої мотивації є також інструментальна мотивація, яка впливає з позитивного відношення студентів до певних видів робіт, пов'язаних з отриманням майбутньої професії. Відомо, що педагогічний ефект може бути досягнутий у більшій мірі в результаті власної активності студентів, і його неможливо отримати у формі нейтрально-пасивного сприйняття. Необхідно озброїти студентів певними прийомами самостійного оволодіння іноземною мовою так, щоб їх раціональний смисл відчувався й імпонував їм. У результаті такого підходу студенти будуть мати методичний інструментарій для подальшого вдосконалення навичок, умінь і знань з іноземної мови в процесі майбутньої виробничої діяльності.

Підготовка майбутніх фахівців аграрно-інженерного напрямку потребує досить

детального підходу до визначення мотивів засвоєння знань з іноземних мов. Переважна більшість випускників закладів вищої освіти після закінчення навчання йдуть працювати на виробництво. У своїй виробничій діяльності їм доводиться вирішувати значну кількість питань щодо використання сільськогосподарської техніки, машин та обладнання, зокрема й закордонного виробництва. Саме на виробництві відбуваються зміни у свідомості новоспечених фахівців, які до цього, навчаючись у закладі вищої освіти, віддавали перевагу вивченню дисциплін, які стосуються їх майбутнього фаху, а іноземну мову вивчали лише тому, що ця дисципліна є однією зі складових освітньо-професійної програми спеціальності.

Основні мотиви, що спонукають майбутнього аграрного інженера до вивчення іноземних мов у тій чи іншій мірі відіграють важливу роль у засвоєнні знань з основних дисциплін майбутньої спеціальності. Велике значення має і той факт, на якій стадії навчання, починаючи з першого курсу, майбутні фахівці усвідомлять потребу досконалих знань як з основних предметів, так знань з іноземних мов. Чим швидше така свідомість у них з'явиться, тим швидше вони почнуть уявляти зміст своєї майбутньої професії і тоді більше уваги почнуть приділяти вивченню іноземних мов. Підтримка в цьому плані повинна бути як з боку викладачів іноземних мов, так і з боку викладачів спеціальних дисциплін, а також деканату, кураторів груп і курсів. Вони повинні якнайшвидше донести до майбутніх фахівців основний зміст і перспективи їхньої професії, також спрогнозувати та розставити основні акценти на ключових моментах, які можуть стосуватися їх роботи за спеціальністю в умовах виробництва.

На нашу думку, варто звернути увагу й на формування робочих навчальних планів спеціальності, де визначити пріоритети дисциплін за роками і семестрами. На перше місце поставити ті дисципліни, які дають яскраве уявлення про майбутню професію. У найбільшій мірі це стосується такої дисципліни, як «Вступ до спеціальності».

Оскільки іноземні інвестори цікавляться нашою країною, багато закордонної техніки і технологій використовується при вирощуванні та переробці сільськогосподарської продукції, саме ця дисципліна повинна відігравати важливу роль у формуванні основних мотивів, як до вивчення основних дисциплін, що

стосуються спеціальності, так і дисциплін з іноземних мов. Цю дисципліну варто доручити викладати досвідченим фахівцям, які досконало володіють питаннями виробничої діяльності, досить детально можуть окреслити перспективи аграрно-інженерної спеціальності. Дисципліна повинна викладатися з першого семестру першого курсу навчання. Програма дисципліни повинна бути сформована таким чином, щоб майбутні фахівці досить яскраво уявляли перспективу своєї майбутньої професії. Коли студентам першого курсу буде окреслена картина майбутньої виробничої діяльності в тому плані, що їм доведеться працювати з іноземними інвесторами, експлуатувати та обслуговувати іноземну техніку, використовувати насіння, добрива та засоби захисту рослин іноземного виробництва, вже тоді в них почне пробуджуватись інтерес до вивчення іноземних мов із метою спілкування із закордонними партнерами, знання іноземних мов дасть можливість користуватися іншомовною літературою, інструкціями з використання та обслуговування машин і обладнання та ін. Крім того, багато фахівців їдуть у відрядження за

кордон із метою вивчення передового досвіду господарювання, ознайомлення з новітніми технологіями, енергетичними засобами, сільськогосподарською технікою.

Із метою з'ясування особливостей мотивації до навчання в Закладі вищої освіти «Подільський державний університет» було проведено анонімне опитування здобувачів вищої освіти денної форми, які закінчили навчання і представили до захисту випускові магістерські роботи. Вибірку склали здобувачі вищої освіти денної форми навчання інженерно-технічного факультету спеціальності 208 «Агроінженерія». Загальна кількість респондентів складала понад 100 осіб.

Анонімне опитування проводилось за розробленою анкетною, яка передбачала відповіді закритого типу та містила всього шість найбільш поширених запитань. Отримані відповіді респондентів на кожне запитання були узагальнені та проаналізовані. Результати аналізу представлені на рисунку 1.

Виходячи з отриманих результатів, можна зробити висновок, що при вивченні іноземних мов мотиви у студентів до навчання досить різні і не мають певних закономірностей.

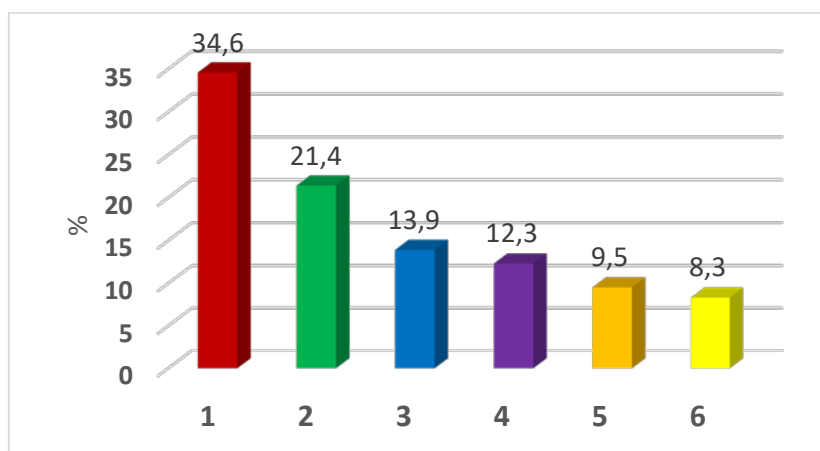

Рис.1. Розподіл мотивів до вивчення іноземних мов майбутніми фахівцями аграрно-інженерних спеціальностей ЗВО «ПДУ»

1. - знайти цікаву перспективну високооплачувану роботу – 34,6%;
2. - отримати досвід спілкування іноземними мовами для подальшої кар'єри – 21,4%;
3. - спілкуватися з закордонними колегами – 13,9%;
4. - читати оригінальні наукові тексти та статті зі спеціальності – 12,3%;
5. - отримувати задоволення від процесу навчання – 9,5%;
6. - вивчали іноземну мову тому, що ця дисципліна є в програмі – 8,3%;

Як видно з рисунка, на першому місці у випусників магістратури опинився матеріально-практичний мотив, що стосується досягнення практичної мети, на зразок отримання престижної роботи. Як виявилось, більшість випусників магістратури (34,6%), вивчали

іноземну мову з метою знайти цікаву перспективну високооплачувану роботу. Це свідчить про те, що в більшості вже сформованих фахівців є впевненість у тому, що для будь-якої високоосвіченої людини пошук престижної, добре оплачуваної роботи, зокрема за кордоном,

багато в чому залежить від знання однієї і більше іноземних мов. Також (21,4%) вивчали іноземну мову, щоб отримати досвід спілкування іноземними мовами для подальшої кар'єри. 13,9% випускників магістратури вивчали іноземну мову для спілкування із закордонними колегами. Бажання читати оригінальні наукові тексти та статті зі спеціальності виявили 12,3%. Отримували задоволення від процесу вивчення іноземної мови 9,5%. Лише 8,3% випускників магістрів вивчали іноземну мову тому, що ця дисципліна включена в освітньо-професійну програму спеціальності.

Таким чином, понад 70% випускників майбутніх фахівців – інженерів-механіків уже налаштовані на досконале знання іноземних мов у процесі виконання службових обов'язків за обраною спеціальністю з метою отримання досвіду спілкування з іноземними партнерами, що в кінцевому результаті дасть можливість пошуку перспективної високооплачуваної роботи та забезпечення подальшого кар'єрного зростання.

Висновки і перспективи. У закладах вищої освіти іноземна мова є органічним і обов'язковим компонентом професійної підготовки майбутніх фахівців. Але, не дивлячись на необхідність знання іноземних мов фахівцями різних спеціальностей, випускники закладів вищої освіти ще не на достатньому рівні

ними володіють. Причин на те досить багато, та однією з них є низька мотивація до вивчення цього предмета. Проблема мотивації є одним із найважливіших факторів, що впливають на освітній процес підготовки фахівців будь-якої спеціальності, зокрема й вивчення іноземних мов. Незважаючи на значну кількість публікацій і досліджень, проведених як вітчизняними, так і закордонними науковцями, проблема мотивації здобувачів вищої освіти аграрно-інженерних спеціальностей до вивчення іноземних мов у процесі професійної підготовки є й надалі надзвичайно актуальною. Виконаний аналіз основних мотивів до вивчення іноземних мов майбутніми фахівцями аграрно-інженерних спеціальностей свідчить про те, що одним із найефективніших способів підвищення мотивації є комплексний підхід до створення необхідних умов, при яких майбутні фахівці чітко можуть уявляти перспективи своєї спеціальності і на практиці застосувати набуті знання.

Перспективою подальших досліджень може бути обґрунтування математичної моделі підготовки майбутніх фахівців аграрно-інженерних спеціальностей до спілкування в іншомовному середовищі, а також дослідження основних факторів, що сприяють створенню стійкої мотивації до вивчення іноземних мов.

Список використаних джерел

1. Холмакова Ю. В. Мотивація до вивчення іноземних мов як феномен сучасної науки та практики / Ю. В. Холмакова // Молодий вчений. – 2016. – № 4.1. – С. 103–105.
2. Волошина Г. Г. Шляхи підвищення мотивації у навчанні іноземним мовам студентів немовних вищих навчальних закладів / Г. Г. Волошина // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія. – 2014. – Вип. 199 (1). – С. 74–78.
3. Тітова О. А. Особливості іншомовної підготовки інженера для агропромислового виробництва / О. А. Тітова // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – 2014. – Вип. 42-43. – С. 13–17.
4. Бабак Г. С. Актуальні проблеми викладання іноземної мови / Г. С. Бабак, Т. В. Потехін // Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів і сектору безпеки : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (27 берез. 2019 р.). – Київ : Національна академія прокуратури України, 2019. – С. 18–20.
5. Бей І. Формування позитивної мотивації студентів до використання проектних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя

- іноземної мови / І. Бей // Збірник наукових праць Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка. – Вип. 2. – 2018. – С. 17–25.
6. Штохман Л. М. Комунікативна складова у навчанні іноземної мови у ВНЗ / Л. М. Штохман // Молодий вчений. – 2017. – № 3. – С. 512–515.
7. Шадриков В. Д. Введение в психологию: мотивация поведения / В. Д. Шадриков. – М.: Логос, 2001. – 136 с.
8. Готлиб Р. А. Социальная востребованность / Р. А. Готлиб // Знание иностранного языка. Социологическиисследования. – 2009. – № 2. – С. 122-127.
9. Рідель Т. М. Шляхи підвищення мотивації при вивченні англійської мови студентами СНАУ / Т. М. Рідель // Молодий вчений. – 2017. – № 12. – С. 448–453.
10. Гапоненко Г. М. Мотивація у майбутніх водолазів-підричників до навчання / Г. М. Гапоненко // Вісник Національного університету оборони України : зб. наук. пр. – Київ : НУОУ, 2013. – Вип. 1. – С. 38–41.
11. Коваль І. В. Мотиви вивчення іноземної мови студентами вищого навчального закладу: психологічний аспект / І. В. Коваль // Проблеми сучасної психології. – 2017. – Вип. 35. – С. 193–206.

References

1. Kholmakova, YuV 2016, 'Motyvatsiia do vyvchennia inozemnykh mov yak fenomen suchasnoi nauky ta praktyky' [Motivation to study foreign languages as a phenomenon of modern science and practice], *Molodyi vchenyi*, no. 4.1, pp. 103-105.
2. Voloshyna, HH 2014, 'Shliakhy pidvyshchennia motyvatsii u navchanni inozemnym movam studentiv nemovnykh vyshchyykh navchalnykh zakladiv' [Ways to increase motivation in teaching foreign languages to students of non-language higher education institutions], *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy*, Seriia Pedahohika, psykholohiia, filosofiia, iss. 199 (1), pp. 74-78.
3. Titova, OA 2014, 'Osoblyvosti inshomovnoi pidhotovky inzhenera dlia ahropromysloвого vyrobnytstva' [Features of foreign language training of an engineer for agro-industrial production], *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*, Kharkiv, iss. 42-43, pp. 13-17.
4. Babak, HS & Potiekhin, TV 2019, 'Aktualni problemy vykladannia inozemnoi movy' [Current issues of foreign language teaching], *Inshomovna pidhotovka pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv i sektoru bezpeky*, Natsionalna akademiia prokuratury Ukrainy, Kyiv, pp. 18-20.
5. Bei, I 2018, 'Formuvannia pozytyvnoi motyvatsii studentiv do vykorystannia proektnykh tekhnolohii u maibutnii profesiinii diialnosti vchytelia inozemnoi movy' [Formation of positive motivation of students to use project technologies in the future professional activity of a foreign language teacher], *Zbirnyk naukovykh prats Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu imeni V Stefanyka*, iss. 2, pp. 17-25.
6. Shtokhman, LM 2017, 'Komunikativna skladova u navchanni inozemnoi movy u VNZ' [Communicative component in foreign language teaching in higher education], *Molodyi vchenyi*, no. 3 (43), pp. 512-515.
7. Shadrikov, VD 2001, 'Vvedenie v psikhologiyu: motivatsiya povedeniya' [Introduction to Psychology: Motivation of Behavior], M.: Logos.
8. Gotlib, RA 2009, 'Sotsial'naya vostrebovanost' [Social demand], *Znanie inostrannogo yazyka. Sotsiologicheskie issledovaniya – Knowledge of a foreign language. Sociological research*, no. 2, p.p. 122-127.
9. Ridel TM 2017, 'Shliakhy pidvyshchennia motyvatsii pry vyvchenni anhliiskoi movy studentamy SNAU' [Ways to increase motivation in learning English by students of SNAU], *Molodyi vchenyi*, no. 12 (52), pp. 448-453.
10. Haponenko, HM 2013, 'Motyvatsiia u maibutnikh vodolaziv-pidryvnykiv do navchannia' [Motivation of future divers to study], *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, Kyiv, no. 1 (32), pp. 38-41.
11. Koval, IV 2017, 'Motyvvy vyvchennia inozemnoi movy studentamy vyshchoho navchalnoho zakladu: psykholohichniy aspekt' [Motives for learning a foreign language by students of higher education: the psychological aspect], *Problemy suchasnoi psykholohii*, iss. 35, pp. 193-206.

Стаття надійшла до редакції 1.11.2021 р.